

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE ȘI CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE

TUDORA PIȚILĂ · CLEOPATRA MIHĂILESCU

Educație civică

Clasa a III-a

SEMESTRUL I

În conformitate cu *Programa școlară pentru disciplina EDUCAȚIE CIVICĂ*, clasele a III-a – a IV-a, aprobată prin Ordinul ministrului educației naționale nr. 5003 din 02.12.2014.

Manualul școlar a fost aprobat prin OMENCȘ nr. 3325/03.03.2016, în urma evaluării,
și este realizat în conformitate cu programa școlară aprobată prin OM nr. 5003/02.12.2014.

Manualul este distribuit elevilor în mod gratuit, atât în format tipărit, cât și în format digital, și este transmisibil timp de patru ani școlari, începând cu anul școlar 2015 – 2016.

Inspectoratul Școlar
Școala / Colegiul / Liceul

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT:

Anul	Numele elevului	Clasa	Anul școlar	Aspectul manualului*			
				format tipărit		format digital	
				la primire	la predare	la primire	la predare
1							
2							
3							
4							

*Pentru precizarea aspectului manualului se va folosi unul dintre următorii termeni: **nou, bun, îngrijit, neîngrijit, deteriorat.**

- Cadrele didactice vor verifica dacă informațiile înscrise în tabelul de mai sus sunt corecte.
- Elevii nu vor face niciun fel de însemnări pe manual.

Referenți:

lect. univ. dr. Firuța Antoaneta Tacea, Facultatea de Psihologie și Științele Educației, Universitatea București
prof. înv. primar Camelia Coman, Școala Gimnazială „Vasile Alecsandri”, București

Coordonator editorial: Roxana Jeler

Redactor: Nicolae Ploscariu

DTP: Mariana Dumitru

Coperta: Alexandru Daș

Ilustrații: Emanuel Pavel

Credite foto: Dreamstime

Activități digitale interactive și platformă e-learning: Learn Forward Ltd.

Website: <https://learnfwd.com/>

Înregistrări și procesare sunet: ML Systems Consulting

Voce: Alina Ioan

Credite video: Dreamstime

Animații: Krogen Creative Studios

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PIȚILĂ, TUDORA

Educație civică : manual pentru clasa a III-a / Tudora Pițilă, Cleopatra Mihăilescu ; il.: Emanuel Pavel. - București : Art, 2016
2 vol.

ISBN 978-606-710-326-7

Vol. 1. - 2016. - ISBN 978-606-710-325-0

I. Mihăilescu, Cleopatra

II. Pavel, Emanuel (il.)

371.671:372.832

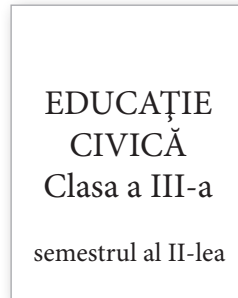
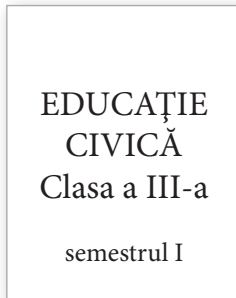
Grupul Editorial ART

C.P. 4, O.P. 83, cod 062650, sector 6, București

tel.: (021) 224 01 30, 0744 300 870, 0721 213 576; fax: (021) 224 17 65

CE CUPRINDE MANUALUL?

Varianta tipărită

Varianta digitală

Față de varianta tipărită, cea digitală cuprinde activități multimedia de învățare.

Legendă pentru activitățile multimedia

Activitate statică

Activitate statică + audio

Animație

Activitate interactivă

Activitățile multimedia interactive de învățare (AMII) sunt explicit semnalate în varianta digitală a manualului, pentru a facilita orientarea utilizatorului în conținutul ecranului.

Rubrica **Galerie multimedia +**, prezentă la sfârșitul fiecărei lecții, are, prin conținuturile sale, rol de recapitulare și consolidare a informațiilor transmise în lecție.

Rezolvarea activităților multimedia din manual se face prin folosirea mouse-ului și/sau a tastaturii.

CUM ESTE STRUCTURATĂ O UNITATE DE ÎNVĂȚARE?

Unitatea 1

Lucruri, plante, animale, persoane

Parcurea activităților de învățare din această unitate permite dobândirea de către elev a competențelor generale și specifice de mai jos.

- 1. Aplicarea unor norme de conduită în viața cotidiană**
 - 1.1. Explorarea calității de persoană pe care o are cine vine om
- 2. Manifestarea unor deprinderi de comportament moral-civice în contextul de viață din mediul cotidian**
 - 2.1. Reconstrucția unor atitudini în raport cu lucrurile, cu plantele și animalele
 - 2.2. Manifestarea unor atitudini pozitive în raport cu lucrurile, cu plantele și animalele
- 3. Cooperarea cu ceilalți pentru realizarea unor sarcini simple de lucru, manifestând disponibilitate**
 - 3.1. Relaționarea pozitivă, în grupuri mici, pentru realizarea unor sarcini simple de lucru
 - 3.2. Participarea la proiecte simple cu conținut moral-civic, în cadrul clasei, al școlii sau al comunității locale

Lecția 1 Ce sunt lucrurile?

„Cine creștește hoze, nu haine pe om.”

Observăm, discutăm

- Ce lucruri încercăm să imaginăm?
- Cine creșterea și realizează aceste lucruri?
- Ce importanță are fiecare dintre ele?
- Ce sunt lucrurile generabile? De ce le numim așa?
- Este important să avem grijă de lucrurile noastre? Argumentați.

Citim, dezbaterem

„În odăzile fetelor nu era nimic. Intrase bruta, bălăd pe scara parameștrului apoi al Monicăi și începuse să strigă. După ce se uitase în oglinda ovală a pfronului său, în ghimbecul așezat pe peretele bășii și a plecat să vadă noua locuință a Monicăi.”

Mămică, zăpăcită în străgura la masă, pe un scaun nu două penne debruță, năvăla întru-o paravântă agitată de parșurii roșii.”

după Ionel Teodorescu, *Ca Medalionul*

- Ce lucruri se găsesc în odăzile fetelor?
- Ce importanță are fiecare lucruri?
- Discutați despre înțelesul emulașului colorat în textul dat. Scrieți două reguli de comportament la masă.

Lucrăm în perechi

- Scrieți denumirile unor lucruri care se pot face din plastic și din lemn.
- Ce meserii au oamenii care le transformă în lucruri?

Lucrăm în echipă

Plata, lemnul, lutul au trecut prin diverse transformări pentru a deveni lucruri de care omul are nevoie.

- Credeți că au simțit ceva în timpul transformării? De ce?
- Considerați că acestea gândeau că omul le va da o înlocuire?
- Apreciați că au acționat și ele împreună cu omul în timpul transformării? Motivați răspunsurile date.
- Explicați înțelesul cuvintelor lăzu în enunțurile date.
- Alina cântă un lucru.
- Alina are de lucru trei probleme.
- Se află în lucru artiștii pentru revistă.

Reflexionăm

În jurul nostru se găsesc lucruri și ființe. Lucrurile sunt create de om sau de altă natură. Lucrurile create de către om au diverse înțelesuri. Unele lucruri din jurul nostru pot fi folosite deosebit de bine. Acestea se numesc lucruri personale. De exemplu, pentru de dinți sau obiectele de toaletă sunt nu pot fi împrumutate.

Poți mai mult!

1. Citește cu voce tare, apoi scrie câte un enunț cu fiecare dintre cele care denumesc lucruri create de om sau de altă natură: funia, banii, pența, dinți, bășii, bășii, bășii, bășii.
2. Scrie în două cu câteva lucruri pe care ai dor să le confectionezi. Explică de ce ai dor să le confectionezi.
3. Prezentă pe care dintre lucrurile aflate în jurul tău nu ai dor să le folosești. Argumentează.

Portofoliu

În întocmirea și înălțarea cu ghicitori ale celor răspunsuri la denumirile lucrurilor pe care le folosești zilnic. Realizează câte o fișă pentru trei lucruri dintr-o categorie cu un portofoliu din viața omului. Fiecare fișă va conține câteva informații și imagini despre aceste lucruri.

Fiecare unitate de învățare este structurată astfel încât să asigure coerența conținuturilor și a informațiilor transmise, prin organizarea tematică a acestora.

Pagina de deschidere a fiecărei unități prezintă, în mod explicit, competențele generale și cele specifice pe care elevul le va dobândi în urma activităților de învățare parcurse.

Rubricile fiecărei lecții orientează în mod sistematic și riguros parcursul didactic de urmat.

Unitatea 1 RECAPITULARE

1. Scrie, dintr-o cutie de date, numele care denumesc: fructe, animale, plante, unghi, animale, insecte, plante, animale, insecte, plante.

2. Completează spațiile pentru să scrieți în fiecare pereche:

Carul este un ... este folosit în ... este ... Lucrurile pe care le putem face din ...

3. Completează tabelul cu câte trei lucruri, animale, plante, insecte, plante.

4. Scrie în compoziție cu titlul „O zi din viața omului, animal, plantă, insectă”:

- un lucru personal
- un lucru generabil
- un lucru generabil
- un lucru generabil
- un lucru generabil

5. Scrie, pe un desen, un comportament al copilului dintr-o poveste. Poartă o pălărie și ține în mână un obiect. Descrie povestea și argumentează în scris.

6. Scrie în compoziție cu titlul „O zi din viața omului, animal, plantă, insectă”:

- un lucru personal
- un lucru generabil
- un lucru generabil
- un lucru generabil
- un lucru generabil

Unitatea 1 EVALUARE

1. Scrie pentru fiecare cuvânt, numele din dreptul imaginii pentru:

- lucru
- animal
- plantă
- insectă

2. Completează tabelul, alegând, pentru fiecare propoziție, cuvintele potrivite:

Care ... în jurul ... este ... în jurul ... este ... în jurul ... este ...

3. Scrie în compoziție cu titlul „O zi din viața omului, animal, plantă, insectă”:

- un lucru personal
- un lucru generabil
- un lucru generabil
- un lucru generabil
- un lucru generabil

Fiecare unitate de învățare conține pagini separate dedicate activităților de recapitulare – evaluare. Textele pentru lectură din fiecare volum îi dau prilejul copilului de a-și îmbogăți orizontul cunoașterii și îi oferă o binemeritată pauză de odihnă activă.

Sugestii pentru lectură

1. Scrie în compoziție cu titlul „O zi din viața omului, animal, plantă, insectă”:

- un lucru personal
- un lucru generabil
- un lucru generabil
- un lucru generabil
- un lucru generabil

PROIECT Expoziția

1. Scrie în compoziție cu titlul „O zi din viața omului, animal, plantă, insectă”:

- un lucru personal
- un lucru generabil
- un lucru generabil
- un lucru generabil
- un lucru generabil

De-a lungul anului, prietenul tău, Pinguinul isteț, te va ajuta să explorezi noi domenii ale cunoașterii.

Tablou sinoptic

CONȚINUTURI	PAGINA	COMPETENȚE GENERALE ȘI SPECIFICE
Prezentarea manualului	3	
UNITATEA I Lucruri, plante, animale, persoane	7	1. Aplicarea unor norme de conduită în viața cotidiană 1.1. Explorarea calității de persoană pe care o are orice om 2. Manifestarea unor deprinderi de comportament moral-civic în contexte de viață din mediul cunoscut 2.1. Recunoașterea unor atitudini în raport cu lucrurile, cu plantele și animalele 2.2. Manifestarea unor atitudini pozitive în raport cu lucrurile, cu plantele și animalele 3. Cooperarea cu ceilalți pentru rezolvarea unor sarcini simple de lucru, manifestând disponibilitate 3.1. Relaționarea pozitivă, în grupuri mici, pentru rezolvarea unor sarcini simple de lucru *3.3. Participarea la proiecte simple cu conținut moral-civic, în cadrul clasei, al școlii sau al comunității locale
● Lecția 1 <i>Ce sunt lucrurile?</i>		
● Lecția 2 <i>Ce sunt animalele și plantele?</i>	10	
● Lecția 3 <i>Ce înseamnă să fim persoane?</i>	12	
● Lecția 4 <i>Nevoia de lucruri</i>	14	
● Lecția 5 <i>Nevoia de plante și animale</i>	16	
● Lecția 6 <i>Nevoia de ceilalți</i>	18	
Recapitulare	20	
Evaluare	22	
Lectură	24	
Proiect – Expoziția	26	

CONȚINUTURI	PAGINA	COMPETENȚE GENERALE ȘI SPECIFICE
UNITATEA II Relații, atitudini, comportamente	27	1. Aplicarea unor norme de conduită în viața cotidiană 1.1. Explorarea calității de persoană pe care o are orice om 1.2. Identificarea unor trăsături morale definitorii ale persoanei 2. Manifestarea unor deprinderi de comportament moral-civic în contexte de viață din mediul cunoscut 2.1. Recunoașterea unor atitudini în raport cu lucrurile, cu plantele și animalele 2.2. Manifestarea unor atitudini pozitive în raport cu lucrurile, cu plantele și animalele 3. Cooperarea cu ceilalți pentru rezolvarea unor sarcini simple de lucru, manifestând disponibilitate 3.1. Relaționarea pozitivă, în grupuri mici, pentru rezolvarea unor sarcini simple de lucru *3.3. Participarea la proiecte simple cu conținut moral-civic, în cadrul clasei, al școlii sau al comunității locale
● Lecția 1 <i>Lucruri care ne exprimă</i>		
● Lecția 2 <i>Relații și atitudini față de lucruri (I)</i>	30	
● Lecția 3 <i>Relații și atitudini față de lucruri (II)</i>	32	
● Lecția 4 <i>Prieteni necuvântători</i>	34	
● Lecția 5 <i>Atitudini față de plante și animale (I)</i>	36	
● Lecția 6 <i>Atitudini față de plante și animale (II)</i>	38	
Recapitulare	40	
Evaluare	42	
Lectură	44	
Proiect – Materiale reciclabile	46	
Mic dicționar	47	

Unitatea 1

Lucruri, plante,
animale, persoane

Parcurgerea activităților de învățare din această unitate permite dobândirea de către elev a competențelor generale și specifice de mai jos.

1. Aplicarea unor norme de conduită în viața cotidiană

1.1. Explorarea calității de persoană pe care o are orice om

2. Manifestarea unor deprinderi de comportament moral-civic în contexte de viață din mediul cunoscut

2.1. Recunoașterea unor atitudini în raport cu lucrurile, cu plantele și animalele

2.2. Manifestarea unor atitudini pozitive în raport cu lucrurile, cu plantele și animalele

3. Cooperarea cu ceilalți pentru rezolvarea unor sarcini simple de lucru, manifestând disponibilitate

3.1. Relaționarea pozitivă, în grupuri mici, pentru rezolvarea unor sarcini simple de lucru

***3.3.** Participarea la proiecte simple cu conținut moral-civic, în cadrul clasei, al școlii sau al comunității locale

„Omul cinstește haina, nu haina pe om.“

Observăm, discutăm

- Ce lucruri recunoașteți în imagine?
- Cine credeți că a realizat aceste lucruri?
- Ce importanță are fiecare dintre ele?
- Ce sunt lucrurile personale? De ce le numim așa?
- Este important să avem grijă de lucrurile noastre? Argumentați.

Citim, dezbatem

„În odaia fetelor nu era nimeni. Intrase bunica, lăsând pe scaun geamantanul ușor al Monicăi și ieșise trântind ușa, după ce se uitase în oglinda ovală a șifonierului. În geamantan așteptau portretul bunicii și o păpușă să vadă noua locuință a Monicăi.“

Monica, așezată în sufragerie la masă, pe un scaun cu două perne dedesubt, **mânca frumos cu șervețelul agățat de pieptarul rochiței.**

(după Ionel Teodoreanu, *La Medeleni*)

- Ce lucruri se găsesc în odaia fetelor?
- Ce importanță are fiecare lucru?
- Discutați despre înțelesul enunțului colorat în textul dat. Spuneți două reguli de comportament la masă.

Lucrăm în perechi

- Scrieți denumirile unor lucruri care se pot face din piatră și din lemn.
- Ce meserii au oamenii care le transformă în lucruri?

Lucrăm în echipă

- Piatra, lemnul, lutul au trecut prin diverse transformări pentru a deveni lucruri de care omul are nevoie.
 - Credeți că au simțit ceva în timpul transformării? De ce?
 - Considerați că acestea gândeau că omul le va da o întrebuințare?
 - Apreciați că au acționat și ele împreună cu omul în timpul transformărilor? Motivați răspunsurile date.
- Explicați înțelesul cuvântului *lucru* în enunțurile date.
 - *Mi-am cumpărat un lucru.*
 - *Am avut de lucru trei probleme.*
 - *Se află în lucru articolul pentru revistă.*

Reținem

În jurul nostru se găsesc lucruri și ființe. Lucrurile sunt corpuri fără viață. Ele sunt create de om sau de către natură.

Lucrurile create de către om au diverse întrebuințări. Unele lucruri din jurul nostru pot fi folosite doar de noi. Acestea se numesc *lucruri personale*. De exemplu, periuța de dinți sau obiectele de lenjerie intimă nu pot fi împrumutate.

Poți mai mult

1. Citește cuvintele, apoi scrie câte un enunț cu fiecare dintre cele care denumesc lucruri: *cretă, loana, creion, furnică, barcă, pietriș, Dâmbovița, rândunică*.
2. Scrie o listă cu câteva lucruri pe care ai dori să le confecționezi. Explică alegerea făcută.
3. Precizează pe care dintre lucrurile aflate în jurul tău nu ai dori să le folosești. Argumentează.

Portofoliu

- Întocmește o listă cu ghicitori ale căror răspunsuri să fie denumirile lucrurilor pe care le folosești zilnic.
- Realizează câte o fișă pentru trei lucruri despre care crezi că nu pot lipsi din viața omului. Fiecare fișă va conține câteva informații și imagini despre aceste lucruri.

„Fiecare pasăre își iubește cui-bul.“

Observăm, discutăm

- Care sunt viețuitoarele pe care le recunoașteți în imagine?
- Ce importanță are fiecare dintre ele pentru noi, oamenii?
- Ce alte viețuitoare mai cunoașteți? De ce au ele nevoie pentru a crește, a se dezvolta și a se înmulți?
- Discutați despre ocrotirea plantelor și a animalelor.

Citim, dezbatem

„Un brad vechi vestea cel dintâi printr-un șuier adânc sosirea vânturilor. Roiuri de musculițe se roteau ici-colo, țesându-se într-un joc grăbit. Un grangur sta nemișcat pe o ramură de fag întinsă spre soare. Păsări mărunte se che-mau de pe vârfuri de nuielușe mlădioase. Erau sticleți cu pete ca de sânge, pițigoi rotunzi cu pene cenușii și negre. Între frunze sta un iepure roșcat, înfricoșat, cu urechile lă-sate pe spate.

Pe cărări, înlăuntru, era încă umezeală. Numai ici-colo, mișcarea vieții: răzbătea o chemare nedeslușită moale, strânsă; foșneau un timp foile galbene ale anilor trecuți.

Pe la amiază începu un glas de corn să adie din poiană în poiană. Bătaia copoilor răspunse răsunător: chiaf! chiaf! Se auziră și voci omenești. Și pe poteci, din lumină, intrară, cercetând cu ochii desigurile, doi oameni: boierul Grigoriță și Vasile pădurarul.“

(după Mihail Sadoveanu, *În pădurea Petrișorului*)

- Care sunt viețuitoarele prezentate în fragmentul dat?
- Cum ar fi mediul înconjurător fără plante și animale? Argumentați.
- Cum pot influența plantele și animalele viața omului?

Lucrăm în perechi

- Grupați viețuitoarele din lista următoare în tabelul dat: *ardei, pelican, ciuboțica-cucului, mușețel, cal, zebra, mușcată, gura-leului, fazan, tei, sunătoare, privighetoare, pisică, cartof, coada-șoricelului.*

Plante	Animale	Păsări

- Realizați fișa *Nevoile plantelor, animalelor și păsărilor.*

Lucrăm în echipă

- Stabiliți dacă animalele au familie. Dați exemple.
 - Cum își îngrijesc animalele puii? Dar oamenii?
- Alegeți dintre acțiunile din lista dată pe cele specifice numai oamenilor: *crește, gândește, învață, scrie, se deplasează, se hrănește, se joacă, vorbește, se înmulțește.*

Reținem

Animalele, păsările, plantele au viață. Ele sunt ființe, care au nevoie de hrană, apă, condiții de viață care să le asigure creșterea, dezvoltarea, înmulțirea.

Plantele, animalele, păsările nu pot realiza acțiuni care sunt specifice doar oamenilor. Spre exemplu, ele nu gândesc, nu vorbesc, nu învață, nu scriu, nu citesc.

Poți mai mult

1. Transcrie numai enunțurile adevărate.
 - *Plantele nu au viață.*
 - *Animalele și păsările se înmulțesc.*
 - *Plantele, animalele și păsările sunt ființe.*
 - *Fără hrană, viețuitoarele nu pot trăi.*
2. Scrie câte o propoziție despre o plantă preferată sau un animal preferat de tine. Argumentează de ce le preferi.

Concurs

Formați trei echipe. Membrii fiecărei echipe vor descrie, pe rând, prin cuvinte, gesturi, mimică, o anumită plantă, o pasăre și un animal. Membrii celorlalte echipe vor ghici despre ce este vorba.

Se acordă timp de gândire **1 minut**. Fiecare răspuns corect valorează **5 puncte**. Câștigă echipa care acumulează cel mai mare punctaj.

„Oamenii, ca degetele, nu seamănă unele cu altele.“

Observăm, discutăm

- Ce observăm în imagine?
- Care sunt ființele ilustrate?
- Ce face băiatul? Ar putea pisica să facă aceleași acțiuni pe care le face copilul? De ce?
- Care dintre personajele ilustrate ar putea face curățenie în cameră?

Citim, dezbatem

„Lizuca plângea și încerca să-și usuce lacrimile pe mâneculele rochiei. Îl observă pe prietenul ei, Patrocle, și zâmbi.

Cățelul o înțelese, ca totdeauna. După ce-i curăți mâna, se întoarce pe labele dinapoi, se înalță și se sprijini ușor pe pieptul fetei să o mângâie, ștergându-i de pe obraz urma lacrimilor sărate.

Apoi ieșiră amândoi pe porțiță, pornind la drum.

— Ce mai faci, mata, Sora Soarelui? Îmi pare bine că te găsesc înaltă și frumoasă, zise Lizuca Sorii Soarelui.

Floarea cu coroana aurie se clătină spre copilă.

Lizuca și Patrocle au ajuns în dumbravă. Se înnoptase. Fetița își ceru voie de la răchită:

— Mătușă răchită, zise ea cu sfială, ne dai voie să intrăm în casă la mata?

Răchita o mângâie lin și îi dădu drumul în scorbura.”

(după Mihail Sadoveanu, *Dumbrava minunată*)

- Care sunt ființele prezentate în acest fragment?
- Prin ce se aseamănă și prin ce se deosebesc ele?
- Care dintre ființe crezi că este o persoană? Motivează.

Lucrăm în perechi

- Scrie trei trăsături ale colegului tău de bancă. Argumentează. Cere colegului tău părerea despre ceea ce ai scris despre el. Discutați în mod colegial.

Lucrăm în echipă

- Formați trei echipe. Un elev scrie o calitate și un defect care îl definesc. Ceilalți vor aduce completări.
 - Acceptați prezentarea făcută de colegi? De ce?
 - Ai descoperit și alte trăsături? Cum le consideri?
 - Comunică celorlalți colegi descrierea echipei.

Reținem

Oamenii, plantele, animalele au viață. Ele sunt ființe. Dintre acestea, numai oamenii gândesc, au sentimente, au voință, vorbesc, muncesc. Oamenii sunt persoane.

Fiecare om are calități și defecte.

Orice om are o părere despre sine. Uneori, părerea despre sine a cuiva nu se potrivește cu părerea celorlalți.

Poți mai mult

1. Scrie în dreptul fiecărui nume din șirul dat câte o acțiune pe care doar oamenii o pot face: *Sorina, Elena, Victor, Alexandru*.
 - **Exemplu:** *Andrei citește.*
2. Transcrie doar acțiunile pe care plantele și animalele nu le pot îndeplini: *respiră, mănâncă, învață, cântă, vorbește, merge, muncește, explică, râde, se înmulțește, iubește.*
3. Scrie un bilet colegului tău, în care îi vei prezenta părerea ta despre el. Argumentează.

Portofoliu

- Copiii primesc fiecare câte o coală de hârtie. În prima jumătate a foii, participanții vor nota patru aspecte (calități personale, activități, abilități etc.) la care sunt foarte buni. Pe cealaltă jumătate a foii vor nota lucrurile pe care ar dori să le învețe și vor scrie despre ajutorul de care au nevoie în acest scop.
- Până la sfârșitul anului școlar, fiecare copil își va completa în fișă progresele făcute, pe care, înainte de vacanța de vară, le va evalua împreună cu familia și cu învățătoarea / învățătorul.

„Acul este mic, dar scumpe haine coase.“

Observăm, discutăm

- Ce lucruri observăm în ilustrație?
- De cine au fost create acestea?
- Care sunt activitățile la care sunt folosite aceste lucruri?
- Cum influențează aceste lucruri viața oamenilor?

Citim, dezbatem

„Un copil avea multe jucării, dar se plictisea repede de ele. Într-o zi, tatăl i-a adus o cutie cu plastilină.

Copilul s-a minunat câte lucruri a obținut din frământarea plastilinei: o minge, o casă, o mașină, un avion...”

(după Victor Sivetidis, *Cel mai bun prieten*)

„Într-o seară, după plecarea copiilor, învățătorul puse totul în ordine pe catedră. Tabla a fost ștersă, ușile închise. Pe bănci nu se vedea nimic. Doar un vârf de creion ascuns într-un colț sau o peniță fără vârf, lângă o călimară.”

(după Pierre Gamarra, *Cuvinte vrăjite*)

„Bunicul a isprăvit de pregătit pentru lucru toate uneltele. Mie mi-a dat grebla, Gabi a luat furca, Paul a primit o foaie mare de plastic, iar Irinei i-a dat foarfecele de tăiat crenguțe.”

(după Ion Gugiuman, *Grădina bunicului*)

- Care este rolul lucrurilor din fiecare fragment literar?
- Numește lucrurile care trebuie mânuite cu mare atenție.
- De ce este nevoie ca omul să învețe, să lucreze și să se recreeze?

Lucrăm în perechi

- Discutați înțelesul proverbului *Cartea este o comoară de învățătură*. Enumerați și alte obiecte folosite la școală. Prezentați importanța fiecăruia.
- Spuneți numele unor meserii care vă plac.
 - Precizați numele uneltelor, lucrurilor folosite în aceste meserii. Care este rolul acestora?

Lucrăm în echipă

- Căutați și selectați ghicitori despre lucruri și meserii.
 - Realizați desene potrivite pentru aceste ghicitori.
 - Alegeți cele mai reușite desene și realizați o expoziție.

Reținem

Omul creează și produce diverse lucruri pe care le folosește în activități variate, cum ar fi jocul, munca, învățătura.

Pentru a fi utilizate o perioadă lungă de timp, ele trebuie folosite cu grijă.

Unele lucruri trebuie mânuite cu atenție, pentru ca, atunci când le utilizăm, să înlăturăm pericolul de accidente.

Poți mai mult

1. Scrie numele a trei lucruri pe care orice copil le folosește în activitatea lui de școlar.
2. Care sunt lucrurile din casă pe care un copil nu are voie să le folosească fără supravegherea unui adult? Argumentează.
3. Ordonează lucrurile din lista dată, începând de la acela care are cea mai mare importanță pentru tine: *tren, creion, periută de dinți, computer, telefon, televizor, carte*. Argumentează.

Joc

Fiecare participant desenează pe o coală de hârtie o activitate preferată. Apoi va explica în fața celorlalți jucători de ce îi place această activitate. În finalul jocului se va discuta despre diversitatea lucrurilor pe care oamenii le pot face, diferențele dintre activitățile acestora, despre ce au aflat nou jucătorii despre sine și despre ceilalți.

„Când câinii veghează, lupii nu cutează.“

Observăm, discutăm

- Ce animale și plante recunoașteți în imagine?
- Ce fel de animale sunt acestea?
- Considerați că, fără plante și animale, viața omului ar fi posibilă? Argumentați.

Citim, dezbatem

„Curtea mea e la țară, pe malul unei ape. Pe gardul de cătină stau vrăbii. Ici-colo se țese tulpina de rochița-rândunicii. Din loc în loc se înalță plopi bătrâni, iar înăuntru se văd tufe de pomușoară și agrișe.

În curte am păsări multe și felurite. Cuceșul acela negru e ceasornicul curții mele. E țanțoș, cu pintenii arcuiți, cu platoșa penelor oțelii, gata ca de luptă. Bibilica aleargă dintr-un colț în altul. Gâștele albe se înșiră una după alta, într-un cârd războinic. Găinile se strâng la un loc și privesc iscoditoare.

Auzim un lătrat. E Dudaș, Dudașache, dulăul păzitor. Acuma cercetează gardul dacă nu are vreo gaură prin care să se poată strecura cineva înăuntru curții. Când găsește o deschizătură, se oprește și latră – dă de veste.”

(după Emil Gârleanu, *În curtea mea*)

- Care sunt plantele și animalele prezentate în text?
- Are nevoie omul de aceste plante și animale? Argumentați.
- Ce rol are cocoșul? Dar câinele Dudaș?

Lucrăm în perechi

- Explicați de ce omul îngrijește plante și animale în gospodărie.
- Ce legătură există între plante, animale și om? Cum influențează plantele și animalele modul de viață al omului?

Lucrăm în echipă

- Precizați:
 - plantele medicinale pe care le cunoașteți;
 - pentru ce sunt ele folosite;
 - dacă este necesar să le ocrotim.Motivați răspunsurile voastre.
- Realizați o fișă cu ghicitori despre plantele și animalele de care are nevoie omul.

Reținem

Omul are nevoie de plante și animale. De la multe dintre acestea, el are diferite foloase.

Pământul are foarte multe bogății, pe care ni le-a dăruit. Noi, oamenii, ar trebui să avem grijă de el.

Protejarea mediului este una dintre datoriile importante ale omului.

Poți mai mult

1. Observă imaginile alăturate. Scrie un scurt text cu titlul *Drumul laptelui*.
2. Alcătuește o listă cu plante și animale îndrăgite de tine. Precizează ce foloase îi aduc acestea omului.
3. Dă exemple de titluri ale unor texte literare cunoscute de tine, în care plantele și animalele se dovedesc a fi de folos oamenilor.

Portofoliu

- Realizează o fișă cu titlul *Plantele și animalele, prieteni ai omului*. Fișa va conține ilustrații și informații cu și despre plante și animale cunoscute de tine.

Recomandări de lectură

- Poezia *Salata și spanacul*, de Vladimir Pop Mărcanu
- Volumul de povestiri *Din lumea celor care nu cuvântă*, de Emil Gârleanu
- Volumul *Fram, ursul polar*, de Cezar Petrescu

„Pasărea după pene, omul după prieteni se cunoaște.”

Observăm, discutăm

- Ce reprezintă ilustrația de mai sus?
- Pot trăi oamenii în singurătate? De ce?
- Este important ca oamenii să se viziteze între ei? Argumentați.
- Care sunt regulile de politețe pe care le respectăm atunci când mergem în vizită la cineva? De ce este bine să respectăm aceste reguli?

Citim, dezbatem

Convenția cu privire la drepturile copilului a fost adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 20 noiembrie 1989.

Conform prevederilor Convenției, copilul trebuie tratat cu respect, iar statele care au semnat Convenția sunt obligate să îi asigure cele mai bune condiții de dezvoltare, să îi respecte drepturile și să îl protejeze.

Drepturile copilului conținute în Convenție trebuie să fie aplicate tuturor copiilor, fără discriminare. Astfel, fiecare copil are dreptul la viață, dreptul la un nume și o naționalitate, dreptul de a-și exprima liber ideile, dreptul la educație și la o dezvoltare armonioasă, dreptul la îngrijire medicală, dreptul de a fi protejat împotriva oricărei formă de violență, abuz sau neglijență, dreptul la joacă și timp liber.

- Care sunt asemănările și deosebirile dintre persoanele ilustrate?
- Ce credeți că înseamnă o viață decentă pentru un copil? Dar o viață demnă?

Lucrăm în perechi

- Membrii familiei sunt rudele cele mai apropiate.
 - Ce asemănări există între membrii familiei tale? Prin ce vă diferențiați? Cu care dintre membrii familiei te înțelegi cel mai bine? Argumentează.
 - Discută împreună cu colegul de bancă.
- Din clasa ta fac parte elevi de aceeași vârstă, cetățenie, care vorbesc aceeași limbă.
 - Grupați, într-un tabel, alte asemănări dintre voi și colegii de clasă, dar și deosebiri.
 - Citiți răspunsurile din tabel în fața colegilor.

Lucrăm în echipă

- În ce situație copiii din țări diferite se pot împrieteni?
- Țara noastră se învecinează cu alte state. Care sunt acestea? Ce limbă vorbesc locuitorii fiecărui stat vecin?

Reținem

Oamenii se diferențiază între ei, chiar dacă au trăsături comune, prin: sex, vârstă, înfățișare, limbă, religie, obiceiuri, ocupații, preferințe.

Oamenii sunt egali între ei, au aceleași drepturi și îndatoriri.

Orice om are dreptul să își exprime în mod liber părerea.

Poți mai mult

1. Scrie trei trăsături pe care ar trebui să le aibă o persoană pentru a fi prietenul tău. Argumentează.
2. Ai auzit despre oameni care au altă religie? Dă exemple. Cum te porți cu aceștia? De ce?
3. Ai dori să ai ca prieteni copii din alte țări? De ce? Scrie o scrisoare imaginară unuia dintre aceștia.

Portofoliu

- Realizează o fișă cu titlul *Copii din alte țări ale lumii*. Lipește pe ea ilustrații decupate din ziare și reviste.

Recomandări de lectură

- Citește, din povestea *Rățușca cea urâtă*, de Hans Christian Andersen, fragmentul care ilustrează comportamentul păsărilor față de rățușcă.

1. Scrie, dintre cuvintele date, numai pe acelea care denumesc ființe: *pantofi, barză, urs, Adrian, minge, Dunărea, narcisă, fată, băiat.*
2. Completează spațiile punctate cu termenii potriviți.
Lucrurile sunt ... fără viață. Ele sunt create de ... sau de Lucrurile pe care le putem folosi doar noi sunt lucruri
3. Completează tabelul cu câte trei lucruri, respectând cerințele date.

Lucruri create de natură	Lucruri create de om
...	...

4. Scrieți o compunere cu titlul *O zi din viața unei plante*, urmând planul dat:
 - omul are nevoie de plante;
 - omul îngrijește plantele;
 - unele plante fac viața omului mai frumoasă;
 - plantele sunt prietenele omului.
 Lucrați în perechi.
5. Redă, printr-un desen, un comportament al tău față de animalul preferat. Roagă colegul de bancă să prezinte, în fața colegilor, părerea lui despre ceea ce ai desenat. Discuțați părerile voastre și argumentați-le.

Joc

Un participant indică prin gesturi și mimică un lucru, o plantă, un animal sau o pasăre.
Ceilalți participanți vor încerca să ghicească despre ce este vorba. Cel care ghicește primul, devine următorul prezentator.

6. Scrie trei cuvinte care exprimă acțiuni de îngrijire și ocrotire a animalelor și plantelor.
7. Reprezentați printr-un desen un comportament pe care plantele sau animalele și-ar dori ca oamenii să îl aibă față de ele. Lucrați în perechi.
8. Observă imaginile de mai jos. Precizează patru trăsături pe care numai persoanele le pot avea.

9. Găsește câte un cuvânt cu înțeles asemănător pentru *iubitor*, *harnic*, *generos*. Folosește un dicționar al limbii române.
10. Discutați despre semnificația proverbului *Prietenul la nevoie se cunoaște*.

Joc

Participanții se așază în cerc. Fiecare va numi o calitate a celui din dreapta lui.

Ceilalți participanți vor ridica, fiecare, mâna dreaptă, dacă aprobă, ori mâna stângă, dacă nu aprobă cele spuse de colegul lor.

1. Scrie, pentru fiecare cuvânt, numărul din dreptul imaginilor potrivite.

- lucru: ...
- viețuitoare: ...
- persoane: ...

- * 4 asocieri corecte
- ** 8 asocieri corecte
- *** 10 asocieri corecte

2. Completează textul, alegând, pentru fiecare propoziție, cuvântul potrivit.

Copiii ... în parc. Ei sunt Dana ... cu bunica ei. Îi arată un stol de păsări și o ... unde pleacă ele. Bunica o privește pe Dana cu ... și îi ... la întrebare.

Bogdan e mândru că ... să meargă pe bicicletă. Mihaela ... că ar trebui să învețe și ea.

- vorbește ● se joacă ● a învățat ● veseli
- întrebă ● se gândește ● dragoste ● răspunde

- * 2 cuvinte
- ** 4 cuvinte
- *** 8 cuvinte

3. Răspunde cu **adevărat** sau **fals** la întrebările de mai jos.

- Omul este o persoană?
- Lucrurile au sentimente?
- Animalele și plantele se hrănesc?
- Persoanele pot iubi?
- Plantele și animalele vorbesc?
- Lucrurile se înmulțesc?

- * 2 enunțuri corecte
- ** 4 enunțuri corecte
- *** 6 enunțuri corecte

4. Citește fragmentul de mai jos, apoi răspunde la întrebări.

„Când stăpânul lui plecă pentru mai mult timp, Colț Alb, lupul, se îmbolnăvi. Urmărea ziua și noaptea să audă sunetul pasului cunoscut.

Într-o noapte, Weddon se întoarse. Privi spre cameră.

— Unde-i lupul? Întrebă el.

Colț Alb stătea pândind și așteptând. Weedon îl alinta, îl mângâia. Lupul mârâia cu nota aceea de gângureală, mai pronunțat ca oricând.”

(după Jack London, *Colț Alb*)

- De ce se îmbolnăvise lupul?
- Cum s-a manifestat el la întoarcerea stăpânului?
- Ce atitudine avea Weddon față de Colț Alb?

5. Realizează un desen prin care să ilustrezi următoarele afirmații.

- Oamenii ocrotesc animalele.
- Oamenii îngrijesc plantele.
- Animalele pot fi prietenii omului.

6. Desenează pe o planșă doi copaci, ca în imagine.

- Scrie pe ramurile unui copac trei calități și trei defecte ale tale.
- Pe celălalt copac scrie trei calități și trei defecte ale colegului tău.
- Comparați desenele voastre.

- * un răspuns corect
- ** 2 răspunsuri
- *** 3 răspunsuri

- * o afirmație
- ** 2 afirmații
- *** 3 afirmații

● **Lucru în perechi**

Fiecare copil va acorda celuilalt un calificativ și va argumenta decizia luată.

Sugestii pentru lectură

Rățușca cea urâtă (fragment)

de Hans Christian Andersen

Era vreme frumoasă. Era vară, holdele erau galbene, ovăzul verde, fânul era clădit în căpițe și cocostârcul se plimba pe câmp cu picioarele lui lungi și roșii și clămpănea pe egiptenește, fiindcă limba asta o învățase de la maică-sa.

De jur împrejurul ogoarelor și al pășunilor erau păduri mari și în mijlocul pădurilor heleșteie adânci. Ce frumos era pretutindeni! Pe locurile acestea era un conac vechi, înconjurat de șanțuri adânci; de la ziduri până la apă găseai tot bălării, așa de înalte, încât unui copil, stând în picioare printre ele, nu i s-ar fi văzut capul. Și erau așa de dese și de încâlcite, că te puteai rătăci prin ele ca-n pădure. În bălăriile acestea ședea o rață în cuiabar și clocea; până să iasă puii, rața se plictisea grozav; nimeni nu venea să vadă ce mai face; celelalte rațe mai bine se plimbau pe apă decât să vie până aici sus, să se așeze sub un brusture și să stea de vorbă cu dânsa.

În sfârșit a crăpat un ou și după aceea altul și încă unul, până au crăpat toate. *Chiu-chiu!* s-auzea din toate părțile; gălbenușurile prinseseră viață și rățuștele scoteau capul din găoace.

— Mac-mac! a spus rața și atunci toate au început să măcăiască și ele cum puteau mai bine și se uitau în toate părțile, printre buruienile verzi, și mama lor le lăsa să se uite cât voiau, fiindcă verdele e bun pentru ochi.

— Ce mare-i lumea! ziceau puii.

— Credeți voi că asta e toată lumea? a spus mama. Lumea se întinde și mai departe, dincolo de grădină, până la ogoarele preotului, dar până acolo n-am fost nici eu. Sunteți toate? a întrebat ea și s-a ridicat din cuiabar. Ba nu, uite că nu-s toate, mai este un ou și-i cel mai mare. Dar oare cât are să mai ție? Am început să mă cam satur!

Și s-a așezat iar în cuiabar.

— Ei, cum merge? a întrebat-o o rață bătrână care venise în vizită.

— Mai am un ou, a răspuns rața. Nu știu ce-i cu el, că nu mai crapă; dar ia uită-te la celelalte, ce zici, nu-s cele mai frumoase rățuște care s-au pomenit vreodată? Una nu-i care să nu semene cu tată-său; și ticălosul nici nu vine măcar să vadă ce mai fac.

— la să văd și eu oul acela care nu vrea să crape, a spus bătrâna (...) Da, e de curcă. Mai bine lasă-l și învață-ți copilașii să înoate.

— Am să mai șed oleacă, a zis rața. Am șezut atâta că mai pot să șed puțin.

În sfârșit, oul cel mare a crăpat. *Chiu, chiu*, a spus puiul și a ieșit din găoace; era mare și urât. Rața s-a uitat lung la el.

— Da' mare-i! Coșcogeamite rățoi! zise ea. Nu seamănă cu celelalte.

A doua zi era vreme frumoasă. Toate buruienile cele verzi străluceau la soare. Rața s-a dus cu toată familia la apă, apoi au mers în curtea rațelor. (...)

Celelalte rațe s-au uitat lung la ele și spuseră cu glas tare:

— Ei, poftim! Nu eram destule aici, au mai trebuit să vie și astea! Și uite una ce urâtă-i! Nu! Nu se poate, e prea din cale-afară!

Și o rață s-a repezit și a ciupit-o pe rățușcă de ceafă.

— Las-o în pace! a spus mama. Ce ți-a făcut?

— Nu ne-a făcut nimic, da-i așa de mare și de neobișnuită, că trebuie numaidecât să o luăm la bătaie.

— Frumoși copiii, a zis rața cu panglică la picior. Toți sunt frumoși, numai unul n-a ieșit cum trebuie. Ar trebui făcut din nou.

— Asta nu se mai poate, cucoană mare, a spus rața-mamă. E drept că nu-i frumoasă rățușca, dar e plăcută la fire și înoată tot așa de bine ca și celelalte, ba chiar mai bine. Eu cred că are să crească frumos și cu vremea are să se facă mai mică; a stat prea mult în ou și de asta n-a căpătat înfățișarea care trebuie.

Și rața a mângâiat-o ușurel pe rățușcă și i-a netezit penele.

— De altfel, spuse ea, e rățoi, așa că n-are prea mare însemnătate dacă-i urât. Eu cred că are să se facă zdravăn, se vede de pe acum.

— Celelalte sunt drăguțe, zise bătrâna. Acuma, fiți ca la voi acasă și dacă găsiți un cap de pește, puteți să mi-l aduceți.

Și așa au rămas aici ca la ele acasă. Pe biata rățușcă însă, aceea care ieșise din ou cea din urmă și era așa de urâtă, toate rațele celelalte o ciupeau, o înghionteau și o luau peste picior; și nu numai rațele, dar și găinile. *E prea mare*, ziceau toate orăntăniile din curte, iar curcanul care venise pe lume cu pințeni, și de aceea credea că e împărat, se umfla ca o corabie cu toate pânzele sus, se repezea la rățuște, tușea de câteva ori mânios și i se înroșea tot capul. Săraca rățușcă nu mai știa unde să se ducă și ce să facă! Era mâhnită din pricină că era așa de urâtă și toate păsările din curte râdeau de ea.

Astfel a trecut ziua cea dintâi și după aceea a fost din ce în ce mai rău. Pe rățușcă toți o alungau și chiar și surorile ei o ocărau și spuneau: *De te-ar prinde o dată mâța, urâciosă ce ești!* Și mamă-sa zicea și ea: *Bine-ar fi să pleci și să nu te mai văd!* Rațele o ciupeau și găinile o băteau și o fată care se îngrijea de păsări a dat în ea cu piciorul.

Rățușca n-a mai putut răbda și a sărit peste gard.

- **Formați echipe de câte 4–5 elevi.**

Ce vom realiza?

Tablouri, aranjamente artistice cu materiale din natură

De ce vom realiza proiectul?

Vom folosi produsele realizate în orele de *Limba și literatura română, Științe, Educație civică, Arte vizuale și abilități practice.*

Cum vom lucra?

Se vor împărți sarcinile de lucru:

- pregătirea materialelor: flori, frunze sau plante întregi presate, conuri de brad, semințe uscate, creioane colorate, acuarele, coli de carton, sfoară, lipici, bețe de lemn, tije de plastic;
- se realizează produsele propuse de către fiecare echipă;
- se vor expune produsele în clasă ori pe unul dintre holurile școlii;
- se pot organiza discuții cu colegii din alte clase pe tema prieteniei dintre oameni și natură.

1

2

3

4

5

6

Unitatea 2

Relații, atitudini,
comportamente

Parcurgerea activităților de învățare din această unitate permite dobândirea de către elev a competențelor generale și specifice de mai jos.

1. Aplicarea unor norme de conduită în viața cotidiană

- 1.1. Explorarea calității de persoană pe care o are orice om
- 1.2. Identificarea unor trăsături morale definitorii ale persoanei

2. Manifestarea unor deprinderi de comportament moral-civic în contexte de viață din mediul cunoscut

- 2.1. Recunoașterea unor atitudini în raport cu lucrurile, cu plantele și animalele
- 2.2. Manifestarea unor atitudini pozitive în raport cu lucrurile, cu plantele și animalele

3. Cooperarea cu ceilalți pentru rezolvarea unor sarcini simple de lucru, manifestând disponibilitate

- 3.1. Relaționarea pozitivă, în grupuri mici, pentru rezolvarea unor sarcini simple de lucru
- *3.3. Participarea la proiecte simple cu conținut moral-civic, în cadrul clasei, al școlii sau al comunității locale

„Pentru unii, car-
tea e o comoară,
pentru alții, o po-
vară.“

Observăm, discutăm

- Care este semnificația pe care o dați cuvântului *acasă*? Ce răspuns ar da personajele din imagine la această întrebare?
- Ce înțelegeți prin lucruri personale? Dar prin lucruri comune?
- Credeți că lucrurile pot reprezenta o persoană? În ce mod?

Citim, dezbatem

„M-am dus ieri la Stardi. Casa lui este aproape, peste drum de școală. Mi-e cam rușine s-o spun, dar trebuie să mărturisesc că mi-a fost necaz pe el, când i-am văzut cărțile. Ce bine și le păstrează! N-a prăpădit nici măcar una din cărțile pe care a învățat; le are pe toate și eu nu mai am nici una! Ce rău îmi pare că le-am rupt! Toți banii ce-i capătă de la rude, el îi dă pe cărți.“

Tatăl îi cumpărase băiatului o etajeră frumoasă de lemn de nuc cu o perdeluță și i-a legat aproape toate cărțile în culorile care îi plăceau fiului său.

Acum Stardi trage de un cordonaș, perdeluța se dă la o parte și se pot vedea trei rânduri de cărți așezate într-o ordine desăvârșită, lucioase, cu titluri aurite pe margine. Tot timpul le șterge de praf, le răsfoiește, le cercetează, le admiră cu grijă. Toate par a fi noi.“

(după Edmondo de Amicis, *Biblioteca lui Stardi*)

- Considerați că este necesar ca fiecare lucru să aibă un loc al lui? Argumentați.
- Cum se poartă Stardi cu cărțile lui?
- Ce trăsături ale lui Stardi descoperim în textul citit?

Lucrăm în perechi

- Pasiunea lui Andrei este sportul. Care dintre lucrurile din camera lui ar putea dovedi această pasiune?
- Elena este o fire veselă, glumeață, optimistă. Ce culori credeți că preferă ea pentru lucrurile personale? De ce?

Lucrăm în echipă

- Citiți proverbul: *Hainele nu fac pe om mai de treabă.*
 - Discutați, apoi prezentați, cu argumente, răspunsul la întrebările date.
 - Întotdeauna contează aspectul hainelor?
 - Ce ar trebui să apreciem la un om?

Reținem

Jucăriile, rechizitele, colecțiile, hainele pe care le îmbrăcăm sunt lucruri care transmit informații despre noi. Ele ne reprezintă, deoarece dezvăluie celor din jurul nostru calitatea, defecte, pasiuni, dorințe și interese pe care le avem.

Poți mai mult

1. Descrie o persoană ordonată.
 - Precizează diferențele dintre o astfel de persoană și una neglijentă.
 - Ce sfaturi ai da acesteia din urmă, pentru a deveni o persoană ordonată?
2. Care sunt lucrurile pe care ai dori să le colecționezi? Argumentează.
3. Precizează cum te reprezintă pe tine:
 - camera ta;
 - îmbrăcămintea ta.

Joc de rol

Formați echipe de câte 3–4 copii. Alegeți ghicitori despre obiecte. Reprezentanții fiecărei echipe vor recita, pe rând, cu intonație și mimică potrivite, ghicitorile alese. La sfârșit, discutați despre importanța fiecărui obiect.

„Vasul curat spune în ce mână a picat.“

Observăm, discutăm

- Cum arată camera din imagine?
- Care este părerea voastră: fetițele sunt ordonate sau dezordonate? Argumentați.
- Despre ce credeți că vorbesc cele două fetițe?

Citim, dezbatem

„Madam Popescu îl sărută dulce pe Ionel. El pune sabia în teacă. Salută militarmente și merge într-un colț al saloului, unde stau îngrămădite fel de fel de jucării. Dintre toate, Ionel alege o trâmbiță și o tobă. Atârnă toba de gât, pune trâmbița la gură și începe să bată toba și să sufle în trâmbiță. Peste puțin timp, Ionel trântește toba cât colo și azvârle trâmbița.

Apoi, cu sabia scoasă, începe să atace strașnic tot ce-ntâlnește-n cale. În momentul acesta, jupâneasa intră cu tava aducând dulceață și cafele. Cum o vede, maiorul se oprește o clipă, ca și cum ar vrea să se reculegă fiind surprins de inamic. Clipa însă de reculegere trece ca o clipă, și maiorul, dând un răcnet suprem de asalt, se repede asupra inamicului.

Madam Popescu se repede să îi taie drumul, dar primește o puternică lovitură în obraz.”

(după Ion Luca Caragiale, *Vizită*)

- Cum își păstrează Ionel jucăriile?
- Care este atitudinea copilului față de toba și trâmbiță? Prezentați părerea voastră în legătură cu acest comportament.

Lucrăm în perechi

- Formați perechi, apoi răspundeți:
 - Cum vă purtați cu lucrurile folosite la joacă? De ce?
 - Dar cu cele folosite în activitatea zilnică? Argumentați.
 - Prezentați răspunsurile în fața colegilor.
- Ați împrumutat un lucru de la un prieten. Ce atitudine aveți față de acest lucru:
 - vă este indiferent,
 - nu vă pasă pentru că nu e al vostru,
 - aveți grijă de el pentru că nu vreți să vă dezamăgiți prietenul?Argumentați.

Lucrăm în echipă

- Imaginați-vă camera unui copil dezordonat.
 - Realizați un desen și argumentați punctul vostru de vedere referitor la aspectul acesteia.

Reținem

Lucrurile folosite cu grijă durează mai mult.
Prin grija față de lucruri ne arătăm respectul pentru de munca celor care le-au confecționat.
Lucrurile nefolositoare, uzate, se depozitează în locuri special amenajate.

Poți mai mult

1. Notează trei motive pentru care ai grijă de lucrurile familiei tale.
2. Dă exemple de lucruri care aparțin clasei tale și de care ești mândru.
 - De ce le prețuiești?
 - Cum îți manifesti prețuirea față de ele?
3. Ești cu bunicii în parc.
 - Ce reprezintă parcul pentru tine?
 - Ce atitudine ai față de flori, copaci, spații verzi, bănci?
 - Ce atitudine vei avea față de o persoană care deteriorează bunurile dintr-un parc? Argumentează.
4. Denumește lucruri care pot deveni inutile la un moment dat.
 - Din ce cauză pot deveni inutile?
 - Unde se depozitează lucrurile nefolositoare? De ce?
 - Prezintă colegilor părerea ta.

„Un «Păstrează curățenia» e mai bun decât zece «Fă curățenie».”

Observăm, discutăm

- Unde se află copiii din imagine?
- Care este părerea voastră despre comportamentul acestora? Argumentați.
- Dacă ați fi lângă acești copii, ce i-ați spune fiecăruia dintre ei? De ce?

Citim, dezbatem

„Am împrumutat într-o zi o carte de la biblioteca din cartier. Mi-am întărit încă o dată convingerea că, citind o carte, faci cunoștință cu eroii cărții, dar și cu cititorii ei. Dacă vrei să cunoști eroii, citești frumusețea pagină cu pagină și dintr-odată te vezi înconjurat de Vitea, Huck, Nică, Gulliver sau Gavroche. Și cititorii? Ei sunt pe ultima pagină a cărții. Și-au semnalat prezența cu tot felul de cerneluri și penițe, cu cărbune și creioane, lăsând acolo cugetări, sentințe, maxime și mai ales semnături.

«Citită de mine azi 15 aprilie. Plăcut f.f.mult. Plâns paginile 1 și urm. Spre amintire semnez, Puyca.»

Sau

«Nu înțeleg de ce zmângăliți cărțile care sunt un prieten ce trebuie să circule din mână în mână. Nicu.»»

(după Mircea Sântimbreanu, *Însemnări de lector*)

- Care este comportamentul față de carte descris în text?
- Cum apreciați acest comportament? Argumentați.
- Este corectă atitudinea lui Nicu? De ce?

Lucrăm în perechi

- Enumerați lucruri din clasă care aparțin tuturor.
 - Care este atitudinea voastră față de aceste lucruri? De ce?
- Discutați împreună despre o situație în care ați împrumutat unui prieten un obiect la care ți-neți foarte mult. Cum s-a comportat acel prieten cu obiectul împrumutat? Ce atitudine ați avut?
 - Prezentați întregii clase concluziile voastre.

Lucrăm în echipă

- Citiți poezia *Tâlharul pedepsit*, de Tudor Arghezi. Care este părerea voastră despre comportamentul personajelor din poezie? Argumentați.

Reținem

Fiecare persoană are lucruri care îi aparțin și pe care le folosește cum crede de cuviință. În același timp, există lucruri care aparțin mai multor persoane. Față de aceste lucruri trebuie să manifestăm multă grijă, în semn de respect față de toate persoanele care le folosesc.

Când împrumutăm un lucru de la cineva, vom fi atenți să îl înapoiem în bună stare și la data la care am promis că o vom face.

Poți mai mult

1. Numește trei lucruri pe care ai dori să le ai. Precizează de ce ți le dorești și cum ai avea grijă de ele.
2. Cum ai dori să se comporte prietenii cu lucrurile din camera ta, atunci când te vizitează? De ce?
 - Tu cum te porți când ești în vizită? Argumentează.
3. Amintește-ți o situație în care ai distrus un lucru împrumutat de la un prieten. Scrie-i acestuia un bilet pentru a-ți cere scuze și pentru a-i spune cum vei îndrepta situația.

Să desenăm împreună!

Organizați o expoziție de desene din care să reiasă atitudinea voastră față de:

- lucrurile din parc;
- lucrurile din școală;
- obiectele dintr-un muzeu;
- un monument istoric.

„Cei care pe animale nu le îndrăgesc, nici pe oameni nu îi iubesc.“

Observăm, discutăm

- Unde se află femeia din imagine? În ce situație se află ea? De cine este însoțit?
- Credeți că îl poate ajuta câinele pe stăpân să se descurce pe stradă? Cum?
- Care este atitudinea potrivită a noastră, atunci când ne întâlnim cu astfel de situații? Argumentați.

Citim, dezbatem

„O pisică este considerată eroină în orașul Obninsk din Federația Rusă.

Ea a reușit să salveze viața unui copil abandonat de mama sa pe stradă.

Pisica a intrat în cutia în care se afla bebelușul și i-a ținut de cald, afară fiind o temperatură foarte scăzută. Ea a mienuat îndelung pentru a atrage atenția trecătorilor care, într-un târziu, au văzut-o.

Fetița a fost dusă imediat la spital. Medicii au declarat că micuța este în afara oricărui pericol.

Toată lumea din cartier este foarte mândră de pisicuța Masha și o iubește.

Iar acum, eroina primește de mâncare numai ce-i place ei foarte mult.”

(știre preluată din publicația *New York Post*, ianuarie 2015)

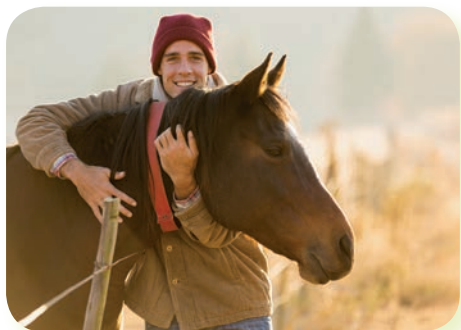
- Care sunt personajele întâmplării descrise în articolul din ziar?
- Prezentați opiniile voastre privitoare la evenimentele relatate în articol. Argumentați.

Lucrăm în perechi

- Credeți că animalele sunt prietenele omului?
 - Prezențați în fața colegilor o situație în care răspunsul la întrebare este afirmativ și una în care răspunsul este negativ. Argumentați.
- Identificați o situație în care o viețuitoare poate salva viața unui om. Prezențați părerile voastre în fața întregii clase.

Lucrăm în echipă

- Formați echipe de lucru. Fiecare echipă va realiza un afiș prin care își va exprima prietenia față de plante și animale. Invitați colegi de la alte clase. Prezențați-le afișele voastre și organizați o dezbatere pe tema dată.

Reținem

Din cele mai vechi timpuri, oamenii au învățat să prețuiască, să respecte și să protejeze lumea animalelor. În acest fel, ei au înțeles că între cele două lumi se poate stabili o legătură de conviețuire. Animalele își au și ele rostul lor pe planeta noastră, iar noi suntem datori să nu le facem rău, ci să le respectăm mediul și nevoile lor de viață.

Poți mai mult

1. Este nevoie ca între oameni și animale să existe o relație de prietenie? Argumentează răspunsul tău.
2. Uneori animalele ne inspiră frică. Dă câteva exemple de astfel de situații.
 - Precizează motivele pentru care ele te sperie.
 - Care este comportamentul potrivit în aceste momente? Argumentează.
3. Spune părerea ta despre înțelesul proverbului *Cu furnica la muncă, cu iepurele la somn, cu câinele la credință mai mult să te asemeni.*

Joc de rol

- Formați trei echipe: oameni, plante, animale.
- Realizați un dialog pe tema *Eu și minunații mei prieteni necuvântători.*

Recomandări de lectură

- Poeziile *Gândăcelul*, de Elena Farago, și *Glăsuțul pădurii*, de Passionaria Stoicescu.

„După ce ai rupt crengile degeaba mai uzi rădăcina.“

Observăm, discutăm

- Ce atitudine au copiii față de plante și animale?
- Cum ar putea oamenii să își manifeste grija față de plante și animale?
- De ce sunt importante plantele și animalele pentru viața omului?
- Considerați că puteți contribui și voi la ocrotirea unor plante și animale?

Citim, dezbatem

Ziua Internațională a Animalelor a fost proclamată oficial de Organizația Internațională pentru Protecția Animalelor în anul 1931, în memoria Sfântului Francisc de Assisi (1182-1226), întemeietorul Ordinului Franciscan și protectorul animalelor. Această zi a început să fie sărbătorită pe tot mapamondul din anul 1945, în data de 4 octombrie (data la care Francisc a fost canonizat (în anul 1228).

Ziua Mondială a Păsărilor, 1 aprilie, este sărbătorită încă din anul 1906 și are la bază Convenția pentru apărarea păsărilor, care promovează principiile legate de importanța lor în ecosistemul planetei.

Organizația Națiunilor Unite a declarat, în anul 2013 ziua de 21 martie – *Ziua Internațională a Pădurii*.

În fiecare an, în data de 11 ianuarie se sărbătorește *Ziua Internațională a Rezervațiilor Naturale*.

- De ce credeți că este necesară sărbătorirea zilelor amintite în text? Ce alte astfel de zile mai cunoașteți?
- Considerați că omul trebuie să protejeze toate plantele și animalele?

Lucrăm în perechi

- Discutați despre semnificația următorului articol din *Convenția cu privire la Drepturile Copilului*: „Educația copilului trebuie să urmărească formarea acestuia în spiritul respectului față de mediul natural.”

Lucrăm în echipă

- Enumerați cât mai multe motive pentru care pădurile sunt considerate „aurul verde” al planetei noastre.
 - Cum pot contribui copiii la protejarea pădurilor?
- Alcătuiți un plan pentru efectuarea lucrărilor de primăvară pe spațiul verde al școlii.
 - Formați trei echipe.
 - Stabiliți responsabilitățile fiecărei echipe.

Reținem

Multe dintre acțiunile omului au dus la dispariția unui număr mare de specii de plante și animale, în timp ce multe altele sunt în pericol de dispariție.

Printre cauzele acestor fenomene se numără vânăutul și pescuitul excesiv, poluarea, defrișările.

Un număr din ce în ce mai mare de state ale lumii se alătură eforturilor de ocrotire a mediului și de păstrare a biodiversității.

Poți mai mult

1. Precizează cum pot fi ocrotite animalele domestice și cele sălbatice. Animalele periculoase merită ocrotire? Argumentează.
2. Numește o plantă și un animal cunoscute de tine și de familia ta.
 - Care este comportamentul familiei față de ele? Ești de acord cu acest comportament? Explică atitudinea ta.
3. Care sunt mediile de viață ale viețuitoarelor următoare: *urs alb*, *balenă*, *lup*, *pelican*?
 - Scrie câteva măsuri de protejare a acestor medii de viață.

Portofoliu

- Realizează două fișe cu informații și ilustrații despre un animal și o plantă ocrotite de legea din țara noastră.

Recomandări de lectură

- Fragmente din volumul *România pitorească*, de Alexandru Vlahuță

„Copacul cu rădăcini adânci nu se teme de furtună.“

Observăm, discutăm

- Precizați comportamentele cu care sunteți de acord. Argumentați.
- Ce alte situații de nepăsare față de mediu ați întâlnit? Care a fost atitudinea voastră în acele momente?
- Cum pot copiii să îi convingă pe adulți că natura trebuie protejată?

Citim, dezbatem

„Într-o iarnă geroasă, un câine șchiop, foarte slab și trist se târa de colo-colo pe stradă, așteptând ca cineva să-i arunce o coajă de pâine.

Deodată, de la o poartă se auzi glasul cald al unei fetețe. Câinele a intrat, timid, în curte. Fetița i-a întins un os și lapte cald, amestecat cu pâine. L-a dus apoi în casă, l-a ocrotit, l-a hrănit și l-a îndrăgit. Câinele s-a întremat repede. Fetița l-a botezat Feta și cei doi au devenit nedespărțiți.

În toamnă, Feta avea o blană nespus de frumoasă, se îngrășase, piciorul i se vindecase și putea să calce pe el.

Într-una din zile, observând că pe porțile vecine scria *Nu intrați, câine rău!*, fetița s-a gândit că nu poate să scrie așa ceva despre Feta, buna ei prietenă. Ea a atârnat pe poartă o plăcuță, pe care a scris: *Nu intrați, câine foarte bun!*”

(după Silvia Kerim, *Nu intrați, câine foarte bun!*)

- Ce atitudine a avut fetița față de câinele găsit? De ce?
- Cum apreciați această atitudine?
- Discutați înțelesul cuvintelor scrise pe plăcuța de la poartă.

Lucrăm în perechi

- Organizați un concurs cu proverbe și ghicitori despre plante și animale.

Lucrăm în echipă

- Identificați cât mai multe argumente pentru următoarele afirmații:
 - Avem nevoie de plante și animale.
 - Plantele și animalele trebuie ocrotite.
 - Copiii pot proteja natura.
- Formați patru echipe. Imaginați-vă că veți prezenta la un simpozion internațional câte un proiect pentru salvarea de la dispariție a patru specii de animale și plante aflate în pericol. Identificați aceste specii și aduceți argumente în favoarea lor.

Reținem

Omul trebuie să ocrotească animalele și plantele, pentru că ele alcătuiesc mediul înconjurător, adică lumea în care trăim.

Unele plante și animale sunt pe cale de dispariție. Acestora le trebuie condiții speciale de viață asigurate de om în rezervații naturale.

În ultimii 400 de ani au dispărut aproape 900 de specii de plante și animale.

Poți mai mult

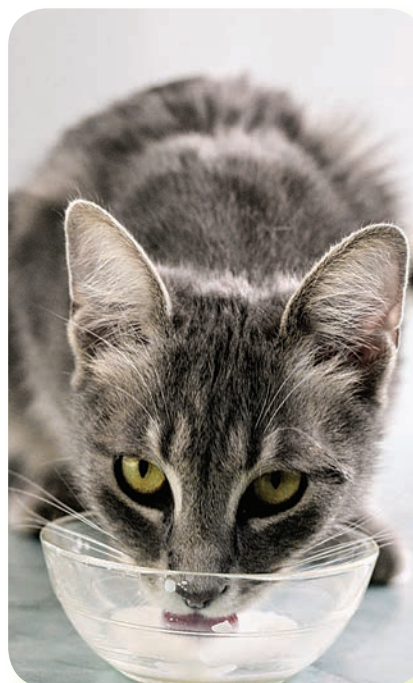
1. Citește versurile:

„Cum mă scol, cobor în grabă
Colivia din perete,
Să dau boabe la sticlete,
Că-i un cântăreț de treabă.

Vreme multă nu-mi rămâne:
Pisicuța de cu noapte,
Miaună și-mi cere lapte –
Iar Grivei îmi cere pâine.”

(Otilia Cazimir, *Gospodina*)

- Numește trei însușiri ale fetei gospodine, identificate în acest fragment.
- ### 2. Cum ar trebui să te porți față de plante? De ce?
- Realizează un desen prin care să-ți demonstrezi grija față de o plantă.

1. Numește lucrurile care îți sunt dragi. Explică alegerea.
2. Citește afirmațiile de mai jos.
Care crezi că este adevărată? Motivează răspunsul dat.
 - Dacă ai multe cărți în bibliotecă, ești un om învățat.
 - Dacă citești mult, ești un om bogat.
 - Dacă folosești în viață ceea ce ai învățat din cărți, ești un om înțelept și apreciat.
3. Observă imaginile de mai jos.
 - Identifică obiectele care sunt reprezentative pentru lumea copilăriei.
 - Argumentează alegerile tale.

4. Redactează un dialog dintre un copil și un obiect față de care acesta s-a comportat cu brutalitate. Dă un sfat acestui copil!
5. Găsește cuvintele ascunse în careul de mai jos. Care dintre aceste cuvinte denumesc atitudini și comportamente potrivite față de plante și animale?

M	V	O	B	I	D	C	B	W	V	Q	X	O	J
R	I	I	U	M	K	P	O	L	U	A	R	E	G
A	O	X	N	L	Q	A	M	S	Y	K	J	N	F
V	L	U	A	T	E	N	T	I	E	P	G	U	E
B	E	A	T	J	G	U	Z	G	K	O	R	O	Z
S	N	R	A	B	S	O	C	R	O	T	I	R	E
I	T	U	T	W	U	S	Y	H	V	F	J	P	M
L	A	R	E	S	P	E	C	T	O	C	A	B	X

6. Cum pot influența plantele și animalele viața omului?
- Lucrați în perechi, pentru a da cât mai multe răspunsuri.
 - Prezentați colegilor părerile voastre.

7. **Joc de rol**

- Imaginați o convorbire între rândunele, albine și florile pomilor din livadă, din care să reiasă importanța lor pentru viața oamenilor.
- Prezentați convorbirea în fața colegilor.

8. Observă imaginile de mai jos.

- Redactează un scurt text, de 4-6 enunțuri, referitor la atitudinea copiilor față de plante și animale.

9. Realizează un desen care să illustreze bucuria copiilor de a fi cu cei dragi în mijlocul naturii.

1. Formulează trei enunțuri pentru a răspunde la întrebările date.
- Care sunt lucrurile care te reprezintă pe tine?
 - De ce crezi că ele te reprezintă?
 - Ce informații transmit celor din jur aceste lucruri ale tale?

* un enunț
** 2 enunțuri
*** 3 enunțuri

2. Observă imaginile de mai jos.
- Pentru fiecare situație, formulează părerea ta despre proprietarul lucrurilor ilustrate.

* un enunț
** 2 enunțuri
*** 3 enunțuri

3. Scrie câte un cuvânt cu sens opus pentru fiecare dintre cuvintele date.

* 4 cuvinte
** 6 cuvinte
*** 10 cuvinte

neîngrijit

ordonat

nepăsător

curat

respect

ascultător

politicos

egoist

darnic

util

4. Precizează:
- a) trei obiecte pe care nu le poți folosi decât în prezența unui adult;
 - b) trei lucruri personale, care nu pot fi împrumutate;
 - c) trei lucruri din casă, pe care le folosesc și ceilalți membri ai familiei.

* 3 obiecte
** 6 obiecte
*** 9 obiecte

5. Privește imaginile. Scrie trei cuvinte potrivite pentru a descrie atitudinea oamenilor față de animale.

* un cuvânt
** 2 cuvinte
*** 3 cuvinte

6. Plantele și animalele din imaginile de mai jos se numără printre speciile protejate.

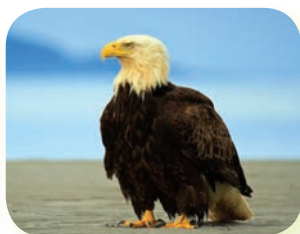
* 2 cauze
** 3 cauze
*** 4 cauze

rinocerul

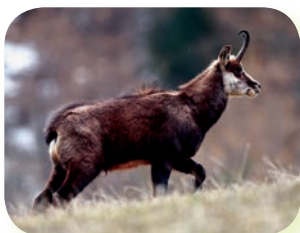
floarea de colț

vulturul pleșuv

foca

capra neagră

bujorul românesc

tigrul siberian

balena albastră

7. Imaginați-vă că trebuie să trimiteți un *Apel pentru protejarea și conservarea naturii*.

Scrieți:

- cui veți adresa *Apelul*;
- patru enunțuri – îndemn prin care să cereți acțiuni concrete de protejare a naturii.

● **Lucrați în echipe.**
Fiecare echipă va primi câte un calificativ din partea celorlalte. Argumentați calificativele date.

Sugestii pentru lectură

Biblioteca lui Stardi

de Edmondo de Amicis

M-am dus ieri la Stardi. Casa lui este aproape, peste drum de școală.

Mi-e cam rușine s-o spun, dar trebuie să mărturisesc că mi-a fost necaz pe el, când i-am văzut cărțile. Ce bine și le păstrează! N-a prăpădit nici una măcar, din cărțile pe care a învățat; le are pe toate și eu nu mai am niciuna! Ce rău îmi pare că le-am rupt! Toți banii ce-i capătă de la rude, el îi dă pe cărți.

Tatăl său, prinzând de veste că-i plac cărțile, a dat să i le lege după placul lui și i-a cumpărat un dulăpior frumos de nuc.

Dulapul are niște perdelețe verzi. Când tragi de un șnur, ele se deschid și ți se înfățișează deodată trei rânduri de cărți de diferite culori, bine așezate, curate și cu titlurile scrise cu litere poleite.

Are: povești, călătorii, poezii; are și cărți cu gravuri, și ce bine știe să potrivească fețele! A așezat volumele albe pe lângă cele albastre, pe cele roșii lângă cele negre și lângă acestea, pe cele galbene: astfel că se deosebesc de departe și au o înfățișare cât se poate de frumoasă.

Adeseori, el își petrece timpul rânduindu-le în alt chip. Și-a făcut un catalog de cărți, tocmai ca un bibliotecar.

Cum și le îngrijește! Le șterge de praf, le răsfoiește și cu băgare de seamă le deschide, ca să nu le mânjească poate cu degetele lui cele groase; s-ar zice că sunt noi.

Păcat, zău, că n-am știut și eu să mi le păstrez pe ale mele! Ce bucurie e pe el când își cumpără câte o carte! O mângâie, îi face loc în bibliotecă, o ia iarăși în mână, o învârtește și se uită la ea ca la un odor. Într-un rând începuse să-l doară ochii de mult ce citea.

Tatăl său veni la noi, în odaie, și, bătând cu palma pe ceafa fiului său, îmi zise cu vocea sa puternică:

— la spune-mi, domnișorul, ce zici dumneata de al meu cap de dovleac? Te încredințez că în căpățâna asta e atâta străduință încât are să izbutească în toate! Mângâierea aceea grosolană a tatălui său îl făcea să închidă ochii de plăcere, întocmai ca un cățeluș când îl mângâie stăpânul.

N-aș putea să spun de ce, dar nu-mi vine să glumesc cu Stardi, cum glumesc cu ceilalți camarazi ai mei și nici nu-mi vine să cred că este numai cu un an mai mare decât mine.

Când am plecat, el m-a însoțit până la pragul ușii și mi-a zis la revedere cu multă seriozitate; parcă avea chipul posomorât; era cât p-aci să-i răspund ca unui om mare: Vă salut, domnule!

Îndată ce mă întorsei acasă, spusei aceasta tatălui și adăugai:

— Nu înțeleg un lucru, tată. Stardi n-are niciun talent, nu este deștept, e cu totul necioplit, are un chip pocit și cu toate acestea, el îmi impune respect.

Tata îmi răspunse:

— Să-ți spun eu, fiul meu, de ce se întâmplă asta: pentru că are tărie de caracter.

— Și apoi să-ți mai spun încă ceva ciudat, mai zisei eu, am stat o oră la el, acasă, și nu cred să-mi fi spus cincizeci de cuvinte. Nu mi-a arătat nicio jucărie, n-a râs, nici n-a zâmbit măcar odată și tot nu mi-a fost urât, și am rămas bucuros la el.

Tata îmi răspunse:

— Pentru că-l stimezi!

- **Formați echipe de câte 4–5 elevi.**

Ce vom realiza?

Vom experimenta o modalitate de reciclare a hârtiei.

De ce vom realiza proiectul?

Vom fructifica rezultatele experimentului în cadrul orelor de *Științe și Educație civică*, pentru a pune în lumină importanța protejării mediului natural și a folosirii deșeurilor reciclabile.

Cum vom lucra?

Se vor împărți sarcinile de lucru:

- pregătirea materialelor: resturi de hârtie, apă, vas pentru amestecul hârtiei cu apa, mixer, strecurătoare deasă, tavă;
- stabilirea perioadei de desfășurare a proiectului;
- prezentarea concluziilor.

1

2

3

4

5

Mic dicționar

A

(a) **amenaja:** a aranja, a organiza în vederea unei anumite utilizări

B

biodiversitate: diversitatea organismelor vii de pe planetă

C

calitate: 1. totalitatea însușirilor prin care un lucru se deosebește de celelalte; 2. fel de a fi

(a) **confeționa:** a produce, a lucra, a fabrica

(a) **conviețui:** a trăi laolaltă, în același loc, cu cineva

(a) **crea:** (aici) a face ceva ce nu exista înainte; a întemeia, a produce

cuviință: regulă de bună conduită, atitudine sau purtare cuviincioasă; politețe, decență. *După cuviință* = așa cum trebuie. *A găsi (a crede, a socoti) de cuviință* = a găsi, a crede etc. că e bine, potrivit. *Cele de cuviință* = cele trebuincioase, cele ce se cuvin

D

(a) **defrișa:** a înlătura (prin tăiere sau prin ardere) arborii și alte plante lemnoase spre a face un teren propriu pentru agricultură, pășunat, construcții etc. sau pentru a-l împăduri din nou; a despăduri

dumbravă: pădure tânără și nu prea deasă

E

excesiv: care depășește limita normală; exagerat, abuziv

F

ființă: tot ceea ce are viață (și se mișcă); viețuitoare, vietate

folos: câștig moral sau material; avantaj, profit, folosință

I

intim: care ține de viața personală

Î

(a) **întrebuința:** a folosi, a utiliza

M

mimică: modificări ale expresiei feței, care exteriorizează anumite sentimente sau gânduri

R

răzbate: a-și face, a-și croi drum prin..., a înainta cu greu, înlăturând obstacolele; a străbate, a pătrunde

rezervație: teritoriu ocrotit prin lege, pe care nu se pot face transformări, deoarece în cuprinsul lui se găsesc plante, animale, minereuri rare, care prezintă importanță din punct de vedere științific

roi: (aici) mulțime de insecte sau de păsări mici care zboară în grupuri

rost: (aici) scop, menire, justificare, motivare

S

sfială: timiditate, lipsă de îndrăzneală; sentiment de rușine, de jenă față de cineva sau de ceva, teamă

specie: soi, fel, varietate

specific: care este propriu, caracteristic unei ființe, unui lucru sau unui fenomen

T

(a) transforma: a(-și) schimba înfățișarea, a da sau a căpăta alt aspect, altă formă; a (se) schimba, a (se) preface

U

(a) utiliza: a folosi, a întrebuința, a se servi de ceva

uzat: degradat, deteriorat, stricat, tocit (prin folosire îndelungată)

V

variat: a fi felurit, diferit, deosebit; a nu semăna, a nu avea aceeași înfățișare, structură, compoziție etc. cu altceva

voiuță: **1.** orientarea conștientă a omului spre realizarea unor scopuri și prin efortul depus pentru atingerea lor; **2.** decizie fermă și perseverență în învingerea piedicilor, greutăților, încurcăturilor de orice fel

